

Література

1. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О.Д. Вовчак. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.
2. Васюренко О.В. Банківський менеджмент : навч. посібн. / О.В. Васюренко. – К. : Вид. центр "Академія", 2001. – 320 с.
3. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Эльга", "Ника-Центр", 2001. – 448 с.
4. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Вид-во "Лібра", 2002. – 472 с.
5. Мороз А.М. Банківські операції : підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / за ред. А.М. Мороза. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 476 с.
6. Федоренко В.Г. Инвестознаство : підручник / В.Г. Федоренко. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Изд-во МАУП, 2002. – 408 с.
7. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посібн. / Т.В. Майорова. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 376 с.
8. Петрук О.М. Банківська справа : навч. посібн. / за ред. д-р екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця. – К. : Вид-во "Кондор", 2004. – 461 с.
9. Пересада А.А. Управління банківськими інвестиціями : монографія / А.А. Пересада, Т.В. Майорова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 388 с.
10. Наказ Міністерства Фінансів України від 30 листопада 2001 р., № 559 "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти".
11. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
12. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.in.ua>
13. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 р.
14. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств / М.Р. Ковбасюк. – К. : Вид. Дім "Скарби", 2001. – 336 с.

Гомонай И.В. Типологизация и классификация банковских инвестиций

На основе отечественного и зарубежного опыта развития инвестиционного процесса очерчены основные классификационные признаки разделения инвестиций и их экономическая сущность. Освещены новые формы инвестиций, которые входят в состав реальных инвестиций – инновационные инвестиции и интеллектуальные инвестиции. Осуществлен анализ разделения банковских инвестиций по периоду инвестирования.

Ключевые слова: банковские инвестиции, классификация банковских инвестиций, критерии банковских инвестиций.

Homonay I. V. The typologization and classification of the banks investment

It is outlines the generosities classical features division investment and it economical essence at the basis of domestic and foreign experience development investmental process. It is analyses the new forms of investments that included in form part of real investments – innovation investments and intellectual investments. It is realizes the analyse of division banks investments for period investing.

Keywords: bank investments, the classify of bank investments, criterions of bank investments.

УДК 336.717

Доц. Г.О. Панасенко, канд. екон. наук –
Макіївський економіко-гуманітарний інститут

МІЖНАРОДНА БАНКІВСЬКА КОНКУРЕНЦІЯ

Розглянуто проблематику, яка стосується міжнародної банківської конкуренції. Проаналізовано сутність поняття банківська конкуренція і міжнародна банківська конкуренція, виявлено відзначні риси останньої на сучасному етапі. Позначено основні шляхи підвищення конкурентоспроможності українських банків у міжнародному масштабі.

Ключові слова: банк, конкуренція, міжнародний фінансовий ринок, технології, суперництво, глобалізація.

Постановка проблеми. Бізнес та економічний розвиток суспільства на сьогодні невіддільні від понять ринку, тому важливим складовим компонентом механізму світової економіки є конкуренція. При цьому особливо підвищується роль національних фінансово-банківських систем в економічному забезпеченні країн і запобіганні посиленню фінансової залежності від міжнародних банків. Створення умов для розвитку конкуренції на банківському ринку – одна з вимог реалізації принципу єдності економічного простору і вільного переміщення фінансових послуг [1]. Крім того, підтримання оптимальних параметрів конкурентного середовища у банківській системі є одним з основних завдань у розвитку господарського механізму майже кожної країни.

Останні роки банківський сектор України зіткнувся з низкою проблем, однією з яких є неспроможність вітчизняних банківських установ конкурувати з іноземними, оскільки частка останніх на внутрішньому фінансовому ринку постійно зростає [2]. Таке становище також поглиблюють процеси глобалізації, які здійснюють безпосередній вплив на банківську систему України. Ці обставини зумовлюють необхідність вирішення актуальних проблем з регулювання процесу інтеграції національної банківської системи в світове господарство через використання інструментарію міжнародного фінансового ринку та міжнародної банківської конкуренції, що визначає своєчасність, теоретичну та практичну значущість проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Узагалі проблеми фінансової глобалізації і розвитку міжнародної банківської конкуренції висвітлено в роботах як іноземних, так і вітчизняних авторів. З огляду на вищий рівень розвитку фінансових ринків провідних країн світу, особливу увагу глобалізаційним процесам і їхньому впливові на тенденції розвитку світового фінансового простору приділяли західні вчені, а саме: Ж.-П. Аллерет, В. Андреф, Б. Баді, Е.С. Брезис, С. Тофман, П. Кругман, Г. Марковіц, Ф. Мартін, П.Д. Сазерленд, А.М. Тейлор, Д. Тобін, М. Фельдстайн, Д. Френкель, У.Ф. Шарп та ін., які досить докладно досліджували динаміку розвитку глобалізаційних процесів і їхній взаємозв'язок з особливостями розвитку різних сегментів світової економіки. Можливий вплив конкурентного механізму фінансового ринку на прибутковість, ефективність, вартість і стабільність банків, обсяги і вартість кредитування економіки досліджували А. Бергер, А. Бут, М. Гузман, А. Деміргук-Кунта, М. Дженсен, Т. Падоа-Шіоппа, М. Петерсен, Р. Райан, А. Сандерс, Дж. Хьюджес, Н. Цетореллі, С. Шаффер та інші.

Незважаючи на велику кількість наукових публікацій, що присвячені дослідженню різноманітних проблем глобалізації, недостатньо опрацьованими залишаються питання аналізу сучасного стану міжбанківського ринку, крім того, проблеми участі українських банків у міжнародній банківській конкуренції наразі не отримали достатньо глибокої теоретичної розробки.

Мета роботи полягає в осмисленні особливостей сучасної міжнародної банківської конкуренції та аналізу основних тенденцій її розвитку і критеріїв оцінки, що дасть змогу визначити напрямки підвищення конкурентоспроможності українських банків на міжнародному ринку.

Виклад основного матеріалу. Банківський сектор економіки в усьому світі зазнає в останні роки значних змін, які характеризуються глобалізацією фінансових ринків, консолідацією фінансового сектора, посиленням конкуренції. Як наслідок, відбувається скорочення числа банків, їх злиття і поглинання, концентрація банківського капіталу, розширення сфери бізнесу банків, інтернаціоналізація банківської діяльності, розширення пропозиції небанківських продуктів і послуг. Таким чином банківську конкуренцію визначають як економічне явище, що характеризується існуванням певної кількості суб'єктів на банківському ринку, які одночасно зацікавлені у досягненні однієї і тієї ж мети та прагнуть забезпечити собі міцне становище на цьому ринку, що є певним взаємозв'язком елементів ринкової системи [3]. Своєю чергою, банківський ринок – це складне утворення, що має досить широкі межі і складається з безлічі елементів. Однак розглядаючи конкурентоспроможність банку в міжнародному масштабі, автор вважає за доцільне погодитися з думкою І.В. Рабиновича [4] та доповнити визначення конкуренції таким критерієм, як: здатність банку ефективно використовувати можливості і протистояти небезпекам глобальних ринків для забезпечення потреб національної економіки у фінансових ресурсах.

Беручи до уваги дослідження Світового банку [5], Європейського банку реконструкції та розвитку [6], Міжнародного валютного фонду [7], Міжнародної фінансової корпорації [8] можна виділити певні тенденції розвитку банківської конкуренції у світі на сучасному етапі:

- лібералізація державного регулювання конкуренції в банках та антимонопольного законодавства;
- глобалізаційні процеси на світовому фінансовому ринку, зникнення бар'єрів для проникнення іноземних банків на національні фінансові ринки;
- зменшення різниці між депозитними та кредитними відсотковими ставками;
- зростання вартості людських ресурсів і витрат у банках;
- зростання вимог до якості банківських послуг з боку споживачів;
- посилення конкуренції з боку небанківських фінансових інститутів;
- універсалізація банківської діяльності;
- зростання рівня розгалуженості філіальних мереж більшості банків;
- поширення процесів кооперації та консолідації на ринку фінансових послуг шляхом об'єднання, злиття й поглинання банків і небанківських фінансових установ;
- зростання рівня концентрації капіталу в банківській сфері;
- розмиття меж між сферами банківських фінансових послуг та інтегрування банківських послуг з інвестиційною діяльністю тощо;
- впровадження новітніх банківських технологій.

Посилення конкуренції на міжнародному ринку банківських продуктів та послуг зумовлює зростання вимог клієнтів до швидкості і надійності банківських операцій, реагування банківських інститутів на можливості, небезпеки і вимоги глобалізації для ринків та їх клієнтів [9]. Ці можливості полягають у використанні високих світових стандартів, вигідних цінах; високому ступені диверсифікації та більш швидких темпах інновацій; вищій ліквідності і професійному ризик-менеджменті та ефективнішому розміщенню капіталу. Таким чином, учасники світового банківського ринку для підтримки

міжнародної конкурентоспроможності, очевидно, мають відповідати пропонуваним високими вимогами до якості продуктів і послуг, позиціонування на ринку, технологій, а так само прозорості діяльності та звітності.

Унаслідок проведеного аналітичного огляду наукової літератури, фінансових звітів, експертних висновків з упевненістю можна констатувати той факт, що оцінка конкурентоспроможності банків у міжнародному масштабі пов'язана з визначенням їх рейтингу міжнародними рейтинговими агентствами. У сучасних умовах у світі нараховується декілька рейтингових агентств, які мають великий авторитет серед фінансових установ, найбільш відомі з них: ASPAC Australian Ratings, Canadian Bond Rating Service, Dominion Bond Rating Service Limited (DBRS Ltd.), Duff & Phelps Credit Rating Company, The Fitch IBCA, Japan Bond Research Institute, Japan Credit Rating Agency Limited (JCR Ltd.), McCarthy & Maffei, Moody's Investor's Service, Nippon Investor Service, Standard & Poor's Ratings Service (S&P) [10]. У США і Європі ринок рейтингових послуг розділено між чотирма великими агентствами: Moody's, Standard & Poor's, The Fitch IBCA і Duff & Phelps. Кожне з агентств використовує власні ексклюзивні методики оцінювання діяльності банків. Більшість дослідників для розроблення критеріїв складання кредитних рейтингів банків обирають системний підхід, результати якого слугують основним джерелом інформації для широкого кола споживачів банківських послуг та основою для приймання рішень про співпрацю. Але ця точка зору на оцінку рівня міжнародної конкурентоспроможності банків не єдина. Досить часто у зарубіжній практиці, поряд з рейтингами, використовують таке поняття, як ренкінг, суть якого зводиться до розстановки банків за певними величинами, такими як: сумарні активи (загальний обсяг грошей, з якими працює банк), капітал (вартість банку), депозити (довірені банку кошти населенням та підприємствами) [11]. Особливістю ренкінгів є те, що вони оцінюють банк тільки за абсолютними показниками, які свідчать про його розміри, але не відображають якість вимірюваних величин.

На думку автора, для оцінки міжнародної банківської конкуренції необхідно користуватися не одним прийомом або методом розрахунку, а комплексною методикою. Так, наприклад, рейтинги міжнародних агентств можуть бути доповнені апробованою у світі моделлю досягнення конкурентоспроможності М. Портера. Порівняльний аналіз конкурентоспроможності банків за чотирма групами факторів конкурентоспроможності М. Портера (стратегії банків, наявність ресурсів, допоміжних галузей, ринку банківських послуг) свідчить про переваги європейських банківських галузей над українською [12].

Основна проблема вітчизняної банківської системи та її конкурентоспроможності у світовому масштабі полягає в тому, що питання міжнародної діяльності українських банків розглядають головним чином з позицій організації банківських операцій як таких, поза аналізом впливу на них процесів фінансової глобалізації та поза детального вивчення їх конкурентоспроможності у світовому масштабі. У такому разі очевидна розбіжність інтересів держави і самих учасників банківського сектора економіки України. Так, на державному рівні немає розуміння необхідності стимулювання і розвитку міжна-

родної діяльності банків вже на сучасному етапі, з боку ж самих банкірів у багатьох випадках немає зацікавленості у розвитку подібної діяльності внаслідок стурбованості поточними внутрішніми проблемами банківського сектора. Як результат подібної розбіжності інтересів – недостатнє залучення українських банків у міжнародні фінансові потоки.

Таким чином, для підвищення конкурентоспроможності українських банків на міжнародному ринку необхідно:

- змінити інституційні підходи до ведення бізнесу, тобто застосовувати суспільно-орієнтований підхід;
- розширити набір банківських послуг і надалі підвищувати якість обслуговування клієнтів;
- застосовувати та розробляти нові технології роботи з клієнтами;
- відкривати закордонні філії, представництва, дочірні організації;
- навчати персонал, зокрема на курсах бізнес-освіти;
- використовувати досвід синдикуваного кредитування, що сприятиме з одного боку, створенню сприятливого образу банків на міжнародній арені, придбанню певного досвіду та підвищення кваліфікації працівників у подібних міжнародних операціях, з іншого – дасть змогу не залишатися осторонь від останніх тенденцій розвитку міжнародного банківського бізнесу та нівелювати існуюче відставання;
- вдосконалювати контроль і нагляд за банками;
- об'єднувати навколо банків систему інших фінансових посередників;
- проводити адаптацію банківського законодавства до сучасних умов, враховуючи глобалізацію економіки та розвиток сфери високих та інформаційних технологій;
- посилювати захист інтересів міжнародних вкладників;
- підвищувати ефективність валютного регулювання і валютного контролю та боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, нелегальним вивезенням капіталу;
- уніфікувати правила ділової етики для банків та інших учасників фінансового ринку.

Висновок. В умовах інтернаціоналізації фінансових ринків під міжнародною банківською конкуренцією потрібно розуміти, окрім реалізації потенційних і реальних можливостей банку зі створення конкурентоспроможних продуктів і надання послуг, в тому числі, і процес суперництва банків-резидентів та іноземних банків на національних ринках. Посилення конкуренції на міжнародному ринку банківських продуктів і послуг зумовлює зростання вимог клієнтів до швидкості і надійності банківських операцій, реагування банківських інститутів на можливості, небезпеки і вимоги глобалізації для ринків та їх клієнтів. У Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2015 р. підвищення конкурентоспроможності банківського сектора виділено в числі пріоритетних напрямів переходу до інтенсивної моделі його розвитку.

Очевидно, що, залишаючись у тіні міжнародної фінансової інтеграції, вітчизняні банки не тільки позбавляються основних вигод від повномасштабного залучення у міжнародну діяльність, але і не в змозі належним чином виконувати свої функції в економіці внаслідок обмеженості ресурсної бази в умовах жорсткої конкуренції. Для виправлення ситуації, що склалася, українським банкам потрібен певний якісний стрибок у міжнародних фінансових

відносинах. Це має велике значення для стратегічного розвитку економіки країни, і отже, потребує регулювання з боку держави. Подальших досліджень вимагає вироблення на державному рівні пропозицій із подолання існуючого розриву інтересів банків як суб'єктів економіки, націлених на максимізацію власного прибутку, і банків як необхідного елемента національної економіки, який забезпечує її безперервний та інтенсивний розвиток, зокрема в умовах глобальної світової економіки.

Література

1. Коваленко Ю.М. Структуризація сучасного фінансового ринку / Ю.М. Коваленко // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 91-99.
2. Івасів І. Вплив іноземних банків на банківську систему України / І. Івасів, Р. Корнилюк // Вісник Національного банку України. – 2011. – Жовтень. – С. 84-91.
3. Магомедов Г.И. Стратегия развития конкуренции на региональном рынке банковских услуг : монография / Г.И. Магомедов. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2011. – 263 с.
4. Рабинович И.В. Развитие международной деятельности российских банков как необходимое условие повышения их международной конкурентоспособности в условиях глобализации // Российский экономический интернет-журнал. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.e-rej.ru/Articles/2008/Rabinovich>
5. A Framework for Analyzing Competition in the Banking Sector. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2010/12/13/000158349_20101213102840/Rendered/PDF/WPS5499.pdf
6. About financial institutions. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.ebrd.com/pages/sector/financial/about.shtml>
7. Competition in the Financial Sector: Overview of Competition Policies. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0945.pdf>
8. Competition and stability in banking. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/5534>
9. Волков О.Р. Международная банковской конкуренция: теория и современные тенденции / О.Р. Волков // Вестник УМО. – Сер. : Изд-во "Экономика, статистика и информатика". – 2010. – № 3. – С. 15-19.
10. Rating Symbols and Definitions. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.moodys.com/researchdocumentcontentpage.aspx?docid=IBC_79004
11. Ryser M. Selecting credit rating models: a cross-validation-based comparison of discriminatory power / M. Ryser // Financial Markets and Portfolio Management. – 2009. – № 2. – Vol. 23. – Pp. 187-203.
12. Трохименко В. Трансформація конкурентних відносин на ринку банківських послуг на сучасному етапі розвитку світової економіки / В. Трохименко // Вісник Антимонопольного комітету України. Конкуренція. – 2011. – № 2. – С. 26-32.

Панасенко А.А. Международная банковская конкуренция

Рассмотрена проблематика, касающаяся международной банковской конкуренции. Проанализировано понятие банковская конкуренция и международная банковская конкуренция, выявлены отличительные черты последней на современном этапе. Обозначены основные пути повышения конкурентоспособности украинских банков в международном масштабе.

Ключевые слова: банк, конкуренция, международный финансовый рынок, технологии, соперничество, глобализация.

Panasenko A.A. International banking competition

This article discusses in the context of globalization and integration issues relating to international banking competition. Analyzed the essence of the concept of banking competition and the international banking competition, identified the distinctive features of the latter at this stage. Outlines broad ways to improve the competitiveness of Ukrainian banks on the international financial market.

Keywords: bank competition, international financial markets, technology, competition, globalization.